

Gönderim: 20.12.2024

Kabul: 27.01.2025

Tür: Araştırma Makalesi

Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin standart belirleme süreçleri bağlamında incelenmesi

Hakan BARAN

^a Milli Eğitim Bakanlığı, ORCID: 0000-0002-1495-8477

Özet

Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçleri, öğrencilerin bilgi ve beceri seviyelerini doğru bir şekilde sınıflandırmak için kritik bir rol oynamaktadır. Bu süreçlerin temel bileşenlerinden biri, sınavlarda kesme puanlarının oluşturulması ve performans düzeylerinin tanımlanmasıdır. Standart belirleme, istenen yeterlik seviyelerinin belirlenmesiyle ilgili bir süreç olup, doğru kesme puanları seçilmediğinde değerlendirme sonuçlarının güvenilirliği tehlikeye girebilir. Özellikle açık ve uzaktan eğitimde, bu süreçlerin sistematik ve bilimsel bir şekilde uygulanması, eğitim kalitesinin artırılmasında büyük öneme sahiptir. Bu çalışma, açık ve uzaktan eğitimdeki standart belirleme süreçlerini ve kesme puanı uygulamalarını inceleyerek, bu süreçlerin eğitim kalitesine etkilerini vurgulamaktadır. Ayrıca, doğru standart belirleme yöntemlerinin, eğitimde doğruluğu ve güvenilirliği sağlamak adına nasıl uygulanması gerektiği tartışılmaktadır. Çalışmada literatür taraması yöntemiyle, standart belirleme süreci ve kullanılan yöntemler açıklanmış, bu süreçlerin avantajları ve dezavantajları ele alınmıştır. Sonuçlar, standart belirleme sürecinin test geliştirme süreciyle uyumlu bir şekilde planlanmasının önemini ortaya koymaktadır.

Anahtar Sözcükler: Ölçme ve değerlendirme, açıktan ve uzaktan eğitim, standart belirleme, kesme puanı

Investigation of measurement and evaluation in open and distance education in the context of standard-setting processes

Abstract

In open and distance education, assessment and evaluation processes play a critical role in accurately classifying students' knowledge and skill levels. One of the key components of these processes is the establishment of cut scores and the definition of performance levels. Standard setting is a process that defines the desired competency levels, and if the cut scores are not accurately selected, the reliability of assessment results may be jeopardized. Especially in open and distance education, the systematic and scientific application of these processes is crucial in enhancing the quality of education. This study examines standard setting processes and cut score applications in open and distance education and emphasizes their impact on educational quality. Additionally, the study discusses how accurate standard setting methods should be applied to ensure accuracy and reliability in education systems. Through a literature review, the paper explains the standard setting process and the methods used, and evaluates the advantages and disadvantages of these processes. The results highlight the importance of planning the standard setting process in alignment with test development to ensure consistency.

Keywords: Measurement and assessment, open and distance education, standard Setting, cut Scores

Kaynak Gösterme

Baran, H. (2025). Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirmenin standart belirleme süreçleri bağlamında incelenmesi. *Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd)*, 11(1), 164-181. <https://doi.org/10.51948/auad.1604964>

Giriş

Açık ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçleri, öğrencilerin yeterliliklerini ve başarılarını doğru bir şekilde sınıflandırmak için kritik bir rol oynamaktadır. Bu süreçlerin önemli bileşenlerinden biri olan standart belirleme, sınavlarda kesme puanları oluşturma ve bu puanlara göre performans düzeylerini tanımlama işlemidir (Zwick, 2012). Standartlar, performans düzeyleri için gerekli asgari bilgi ve becerileri ifade ederken, kesme puanları bu standartların pratikteki yansımasıdır. Yanlış belirlenmiş standartlar, değerlendirme sonuçlarının güvenilirliğini sorgulanmasına neden olabilir (Linn & Miller, 2005). Özellikle açık ve uzaktan eğitim sistemlerinde bu süreçlerin sistematik ve bilimsel bir şekilde uygulanması, mezunların alanlarında gerekli bilgi ve becerilere sahip olmalarını sağlamak açısından büyük önem taşır. Bu çalışmada, açık ve uzaktan eğitimde standart belirleme süreçleri, kesme puanı uygulamaları ve bu süreçlerin eğitim kalitesi üzerindeki etkileri incelenecektir.

Standart belirleme en genel anlamda, sınavlarda bir veya daha fazla kesme puanı oluşturma sürecini ifade eder. Test sorularının doğru yanıtlanma olasılıklarından yola çıkarak bir testten alınacak puanları, belirlenen kesme puanları ile performans düzeylerine ayırma ve bu düzeylerin anlamını tanımlama sürecidir. Bu süreç idari bir karar olmaktan öte açıkça tanımlanmış, sistematik /bilimsel bir süreçtir. Standart, istenen yeterlik seviyesinin kavramsal yönü; kesme puanı (geçme puanı) ise işevuruk yönüdür (Kane, 1994). Standart ifadesiyle kastedilen, ilgili performans kategorileri için asgari düzeydeki bilgi ve becerilerdir. Dolayısıyla standart ‘Ne kadar yeterli?’ sorusunun cevabıdır. Standartlar uygun bir şekilde belirlenemediyse değerlendirme sonuçları kuşku doğurabilmektedir. Bu nedenle standart belirleme, test geliştirme süreci için temel bir unsur niteliğindedir (Bejar, 2008).

Kesme puanları, sınava girenlerin test performanslarının dağılımını iki veya daha fazla kategoriye ayırır. Örneğin, açıköğretim lisans ve ön lisans program derslerinin sınavlarında öğrencinin dersten geçmesi bağlamında genellikle tek bir kesme puanı gerekli olmaktadır. Bunun uygulanması Geçti/Kaldı, Başarılı/Başarısız gibi iki performans kategorisinin oluşturulmasıyla sonuçlanmaktadır. Diğer yandan, farklı uygulamalarda Temel, Uzman ve Gelişmiş performans kategorileri gibi ikiden fazla performans kategorisinin oluşturulmasıyla sonuçlanan çoklu kesme puanları da gerekebilmektedir. Açıköğretim sınavlarında kesme puanının üstü performans düzeylerini gösteren AA, AB, BA, BB, BC, CB, CC, CD, DC, DD kredili sistemde harf notlarına karşılık gelen not aralıkları çoklu kategoriye örnektir ve standart belirleme süreçleriyle tanımlanabilir.

Standart belirleme süreçleriyle kesme puanı belirleme faaliyeti test geliştirme, yönetim ve raporlama sürecindeki en önemli görevlerden biridir. Bu önemin sebebi büyük ölçüde elde edilen sınıflandırmalarla ilişkilendirilebilecek sonuçlara bağlıdır. Açıköğretim Fakültesinin Sağlık Kurumları İşletmeciliği, Acil Durum ve Afet Yönetimi, Çocuk Gelişimi, İş Sağlığı ve Güvenliği gibi programlardan mezun olan uzmanların programlarda kazandırılmak istenen yeterliliklere sahip olmamalarının oluşturabileceği olumsuz durumlar önemli sonuçlara örnek olarak verilebilir.

Wainer (2006) göre, kesme puanları oluşturmak kelimenin tam anlamıyla bir ölüm kalım meselesi olabilir:

“Atkins v. Virginia (2002) davasında ABD Yüksek Mahkemesinin müzakerelerinde kesme puanının seçimi önemliydi. Dilekçe sahibi Daryl Renard Atkins, işlediği bir cinayetten ölüm cezasına çarptırılmıştı. Bu ceza, 20 Haziran 2002'de Yüksek Mahkeme tarafından Atkins'in zihinsel engelli olarak kabul edilmesi ve zihinsel engelli bireylerin infazının "acımasız ve olağandışı" olması ve dolayısıyla ABD Anayasasının sekizinci maddesine bozuldu. Atkins'in Wechsler Yetişkin Zeka Ölçeği'nde (WAIS-III) ölçülen IQ'su 59'du. 1986'da Georgia'daki bir davada, Jerome Bowden cinayetten hüküm giydi ve idam cezasına çarptırıldı. Aynı savunmaya geçildi ve yargı sürecinde infazı durduruldu. IQ'sunun 65 olduğu tespit edildi ve ertesi gün idam edildi. Mahkeme kararını sadece IQ testi sonuçlarına dayandırsaydı, ölüm kalım kararını belirleyen kesme puanının 59 ile 65 arasında olması gerektiği sonucuna varmak zorunda kalırdık.” (Wainer, 2006, s. 63).

Belirli bir bağlamda bir kesme puanıyla ilişkili belirli sonuçların büyüklüğüne ve küçüklüğüne bakılmaksızın standart belirleme, genellikle (yanlış bir uygulama olarak) test geliştirme ve yönetim döngüsünde olması gerekenden daha sonra değerlendirilir. Standart belirleme sürecinin yeterince erken başlatılması testin belirlenen amacı ile uyumunu sağlamak için avantaj sağlar. Diğer yönden seçilen test ögesi ve görev biçimini uyumlu olmasını sağladığı gibi kategorik atamaların geçti/kaldı ve diğer performans düzeylerinin geçerliliği ile ilgili kanıt kaynaklarını belirlemek için yeterli fırsatı oluşturur. Bu bağlamda bireyleri performans kategorilerine ayırmak veya sınıflandırmak için kullanılacak herhangi bir test için ilk planlama, bu kategorilerin doğasının ayrıntılı bir tartışmasını içermelidir. Performans kategorilerinin net bir şekilde anlaşılması, test geliştirme, raporlama, puan yorumlama ve doğrulama çabalarının tüm aşamalarını etkileyecektir.

Bu çalışmanın amacı, açık ve uzaktan eğitimde standart belirleme süreçlerinin ve kesme puanı uygulamalarının eğitim kalitesi üzerindeki etkilerini incelemektir. Çalışmada,

standartların ve kesme puanlarının doğru bir şekilde belirlenmesinin, öğrencilerin performanslarının değerlendirilmesinde ve eğitim kalitesinin yükseltilmesindeki önemi vurgulanacaktır. Ayrıca, bu süreçlerin açık ve uzaktan eğitimdeki rolü, eğitim sistemlerinde doğruluğu ve güvenilirliği sağlamak adına nasıl bir yöntemle uygulanması gerektiği tartışılacaktır.

Yöntem

Bu çalışmada, standart belirleme sürecine dair literatür taraması yapılmıştır. Literatür taramasında, standart belirleme kavramı ve süreci hakkında genel bilgiler verilmiş, ardından bu süreçte kullanılan çeşitli yöntemler (test merkezli ve öğrenci merkezli) detaylandırılmıştır. Çalışma, özellikle Hambleton (1998) ve NAEP (Wyse, 2009) tarafından önerilen standart belirleme aşamalarını incelemekte ve bu aşamaların nasıl işlediği, ilgili teorik çalışmalarla birlikte açıklanmaktadır. Ayrıca, farklı standart belirleme yöntemlerinin avantajları ve dezavantajları tartışılmakta, bu yöntemlerin eğitimdeki uygulamaları üzerinden değerlendirmeler yapılmaktadır. Bu araştırma, veri toplama aracı olarak literatürdeki mevcut örnekleri ve teorik çalışmaları inceleyerek, standart belirleme sürecinin çeşitli yönlerini ortaya koymayı amaçlamaktadır. Veri analizi, literatürün içeriğini eleştirel bir bakış açısıyla incelemeyi ve bu bulguları mevcut teori ve uygulamalarla karşılaştırmayı içermektedir. *Araştırmanızın sınırlılıkları*, çalışmanızın kapsamını tanımlar. Bu bağlamda, araştırmanızda yer alan etkinlikler, bu etkinliklerin süresi, gerçekleşme süreleri, kullandığınız araştırma yöntemi, katılımcıların seçimi, vb. konuları açık ve net bir dille tanımlayınız.

Bulgular

Standart Belirleme Nedir?

Standart belirleme kavramı, alanyazında test sorularının doğru yanıtlanma olasılıklarından yola çıkarak bir testten alınacak puanları, belirlenen kesme puanları ile performans düzeylerine ayırma ve bu düzeylerin anlamını tanımlamada kullanılmaktadır (Schulz, 2006; Shen, 2001; Zwick, Şentürk ve Wang, 2001). Cizek'e (2001) göre standart belirleme, öğrenenler hakkında bir karara varmak ya da sınıflandırma yapmak amacıyla performans düzeylerinin belirlenmesini ifade etmektedir. Crocker ve Algina (1986) ise bu kavramı bir kesme puanının belirlenmesi şeklinde tanımlamaktadır. Bir derste başarılı olabilmek ve bir programı tamamlayabilmek için adayların geçmeleri beklenen alt sınır puanı olarak belirlenen bir kesme puanı vardır. Bu puan program yöneticileri, üniversite yöneticileri

veya testi hazırlayan uzmanlar tarafından belirlenmektedir. Belirlenen kesme puanı, dersi alan kişinin performansının yeterliğiyle ilgili bir karara varmayı sağlamaktadır.

Ölçme araçlarıyla elde edilen puanlar doğrultusunda öğrenenler hakkında tanılama, seçme ve yerleştirme gibi çeşitli hükümlere varılabilmektedir. Burada bir karara varabilmek amacıyla da çeşitli ölçütlerden yararlanılmaktadır. Ölçme aracıyla elde edilen bir puanın belirlenen bir kesme puanından yüksek ya da düşük olup olmadığı söz konusu ölçütlerdendir. Kesme puanına dayalı bir değerlendirme işleminde, testi alan bireylerin sınıflandırılması söz konusudur. Bu nedenle değerlendirme süreci sonunda alınacak kararlarda başarılı/başarısız, geçer/kalır, yeterli/yetersiz şeklinde ve yapılan işlemlerin genel amacı doğrultusunda değerlendirmede esas alınacak ölçütler belirlenmektedir (Irwin, 2007).

Değerlendirme sürecindeki standart türüne bağlı olarak “Ne kadar yeterli?” sorusunun yanıtı değişebilmektedir. Ölçüt türlerine ilişkin olarak, mutlak ölçüt ve bağıl ölçüt şeklindeki iki farklı ölçüt türü söz konusudur. Ölçüt, ölçmeden önce net bir şekilde belirlenmiş bir standart veya öğrenen grubuna bağlı olarak belirlenen bir puandır. Mutlak ölçüt, değerlendirilecek öğrenen grubu dikkate alınmaksızın değerlendirme süreci öncesinde belirtilen ölçütü ifade etmektedir. Bağıl ölçüt ise değerlendirme süreci sonrasında belirlenen ve değerlendirilen öğrenen grubuna bağlı olarak belirlenen (ortalama başarı gibi) ölçüte verilen addır. Bu kapsamda mutlak ölçüt kullanılarak yapılan değerlendirmeler mutlak değerlendirme, bağıl ölçüte göre yapılan değerlendirmeler ise bağıl değerlendirme adını almaktadır (Livingston ve Zieky, 1982).

Mutlak ölçüt gruptan bağımsız olduğundan değerlendirme sürecinin öncesinde belirlenmekte; bağıl ölçüt ise katılımcı grubun başarı puanlarına bağlı olduğundan değerlendirme süreci sonrasında belirlenmektedir. Bağıl ölçüt türü kullanılması durumunda, testten alınan puan; i) grup ortalamasının üzerinde ise yeterlidir, ii) üst %30’luk dilimde ise yeterlidir, iii) alt %20’lik dilimin üzerinde ise yeterlidir şeklinde belirtilen kurallara göre değerlendirme yapılabilmektedir. Bağıl ölçüt türü kullanılarak gerçekleştirilen bu değerlendirmeler incelendiğinde, üç farklı ölçütün söz konusu olduğu görülmektedir. Bu ölçütler değerlendirilen gruptaki öğrenenlerin puanlarından bağımsız değildir.

Mutlak değerlendirmelerde, katılımcı gruptaki öğrenenlerin puanları ölçütü etkilememektedir. Mutlak ölçüt olarak, ilgili test maddelerinin belirli bir oranı kullanılabilir. Örneğin; doğru yanıtlanan madde sayısının test içeriğini oluşturan maddelerin tamamının %60’ını ya da %70’ini oluşturuyor olması, ‘başarılı’ şeklinde bir karara varmak için yeterli kabul edilebilir. Bununla birlikte, belirlenen bir mutlak ölçütün yeterliliğini

belirleyebilmek zordur. Bu nedenle mutlak bir ölçüt belirlemenin bağıl bir ölçüt belirlemeye kıyasla daha zor olduğu belirtilmektedir (Livingston ve Zieky, 1982).

Standart belirleme sürecinin söz konusu zorluğuna karşın bu sürecin dolaylı olarak öğrenci performansını olumlu yönde etkilediği bilinmektedir. Değerlendirme süreci öncesinde açıkça belirlenmiş bir ölçütün veya standardın olması öğrenenlerin başarılı olabilmeleri için gerekli performans düzeyine ulaşmalarını kolaylaştırmaktadır. Standartların önceden belirlenmiş olduğu durumlarda öğrenenler ve öğretmenler gerekli performansa ulaşabilmek amacıyla daha fazla gayret edebilmektedir (Cizek ve Bunch, 2007).

Standart Belirleme Süreçleri

Standart belirleme belirli bir amaç ve bu amaca uygun planlama aşamalarını içeren bir süreçler bütünüdür. Büyük ölçekli değerlendirmeler için standart belirleme ve bunlarla ilişkili kesme puanları geliştirme süreci, karmaşık ve çok adımlı bir süreçtir. Seçilen prosedür ile doğru ve tarafsız kesme puanları oluşturmak için gerekli görülen bilgi miktarına bağlı olarak süreç beş ila on iki aşama arasında değişebilmektedir. Standart belirleme sürecinde farklı yöntemlerden yararlanılabilmektedir. Yöntemlerin farklılığına karşın, standart belirleme çalışmalarında birtakım süreçler ortak olarak yürütülmektedir (Wyse, 2009). Hambleton'a (1998) göre standart belirleme sürecinin 10 basamağı Tablo 1'de sunulmuştur.

Tablo 1. *Standart belirleme aşamaları (Hambleton, 1998)*

Aşamalar	Süreç
1	Yeterli büyüklükte temsilci bir grubun seçilmesi
2	Standart belirleme yöntemine karar verilmesi; eğitim materyallerinin ve standart belirleme konusunda yapılacak toplantı gündemlerinin hazırlanması
3	Performans kategorilerinin tanımlarının hazırlanması
4	Uzmanlara standart belirleme yönteminin kullanımı hakkında eğitim verilmesi
5	Uzmanların değerlendirme ve yargılarının derlenmesi ve açıklayıcı/özet bilgilerin sunulması
6	Uzmanların sunulan açıklayıcı/özet bilgilere ilişkin tartışmalarına imkân sunulması
7	Uzmanların yeni bir tur değerlendirme yapması; Adım 5 ve Adım 6'da olduğu gibi bilgilerin derlenmesi ve tartışılması
8	Uzmanlara bilgileri gözden geçirmeleri için son bir fırsat sunulması; önerilen nihai kesme puanına ve performans standartlarına ulaşılması
9	Uzmanlarla birlikte sürecin değerlendirilmesi
10	Ortaya çıkan kesme puanının ve performans standartlarının geçerliliğine ilişkin olarak standart belirleme süreci dokümanlarının ve uygun olan diğer kanıtların bir araya getirilmesi

Standart belirleme basamakları incelendiğinde, sürece ilk olarak yeterli büyüklükte temsilci bir grubun seçilmesi ile başlandığı görülmektedir. Bu basamağı bir standart belirleme

yönteminin seçilmesi ve performans kategorilerinin tanımlarının hazırlanması izlemektedir. Dördüncü, beşinci, altıncı ve yedinci basamaklar bilgi paylaşımının yapıldığı ve kesme puanının elde edilmesi için yürütülen ön hazırlık aşaması olarak düşünülebilir. Geri kalan basamaklar ise kesme puanının belirlenmesi ve sürecin gözden geçirilmesinden oluşmaktadır. NAEP tarafından kullanılan ve 11 aşamadan oluşan standart belirleme basamakları ise Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2
NAEP tarafından uygulanan standart belirleme aşamaları (Wyse, 2009)

Aşamalar	Süreç
1	Standartların ortaya konması ve politikaların tanımlanması
2	Performans değerlendirme kriterlerinin tanımlanması
3	Standart belirleme yöntemine karar verilmesi
4	Uzmanların seçilmesi ve planlama yapılması
5	Uzmanlara standart belirleme yönteminin kullanımı konusunda eğitim verilmesi
6	Uzmanlardan ilk değerlendirmelerin alınması
7	Değerlendirmelerin bir araya getirilmesi ve kesme puanlarının elde edilmesi
8	Geribildirim yapılması ve uzmanların kendi aralarında tartışmaları
9	Uzmanların süreç hakkında değerlendirme yapması (Değerlendirme sonrası 6. basamaktan itibaren süreç tekrarlanabilir.)
10	Standart belirleme süreci dokümanlarının ve diğer geçerlik kanıtlarının hazırlanması
11	Dokümanların gözden geçirilmesi ve nihai kesme puanlarının belirlenmesi

Tablo 2 incelendiğinde, NAEP ve Hambleton (1998) tarafından kullanılan standart belirleme süreçlerinin bazı aşamalarının örtüştüğü görülmektedir. Her iki standart belirleme sürecinde de yonteme karar verilmesi, performans düzeylerinin belirlenmesi, uzmanların eğitimi, uzmanların ilk değerlendirmelerine bağlı geribildirimde bulunulması, uzmanların kendi aralarında tartışması ve sürecin değerlendirilmesi aşamaları ortaktır. NAEP standart belirleme sürecinin Hambleton’ın (1998) standart belirleme sürecinden başlıca farkı belirlenen kesme puanının geçerlik kanıtlarıyla birlikte sunulmasıdır.

Hambleton ve NAEP tarafından kullanılan standart belirleme süreçlerinin yanı sıra Norcini’nin (2003) altı basamaktan oluşan standart belirleme basamakları aşağıda sunulmuştur.

1. Kullanılacak standart türünün (bağlı ya da mutlak) belirlenmesi
2. Bir standart belirleme yöntemi seçimi
3. Uzmanların seçilmesi
4. Standart belirleme toplantısının düzenlenmesi

5. Kesme puanının hesaplanması

6. Sürecin değerlendirilmesi

Söz konusu altı basamak aşağıda ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

1. Kullanılacak standart türünün belirlenmesi: Standart belirleme süreçlerindeki ilk adım, standartların oluşturulmasından sorumlu kurum tarafından standart belirleme politikasının tanımlanması ve standart çağrısıdır. Süreçteki bu ilk adım, standartların nasıl kullanılacağı ve yorumlanacağı yanı sıra standartlar için bir gerekçe sağlamayı içermektedir. Tipik olarak, süreçteki ilk adım aynı zamanda değerlendirme araçlarının seçilmesini, standartların nasıl raporlanacağını tanımlamayı ve standartlardan kimlerin etkileneceğini içermektedir (Reckase, 2000). Bu bağlamda standart belirleme süreçlerinin başlangıç aşaması, ölçüt türünün kesme puanını doğrudan etkilemesi nedeniyle uygulanacak standart türünün belirlenmesi şeklindedir.

2. Standart belirleme yönteminin seçilmesi: Standart belirleme sürecinde uygulanacak yönteme karar verilmesi testin amacına ve uygulanacak gruba göre değişkenlik göstermektedir. Seçilecek her standart belirleme yönteminin diğer yöntemler ile kıyaslandığında avantajları ve dezavantajları bulunmaktadır. Standart belirleme yöntemi seçilirken soru türü, uygulama süresi, yöntemin uygulanabilmesi için gerekli koşullar ve uzman grup hakkındaki ön bilgiler bütüncül bir şekilde ele alınmalıdır (Hambleton ve Pitoniak, 2006). Yine, Berk'e (1984) göre standart belirleme sürecindeki aşamaların sistematığı ile kullanılacak standart belirleme yönteminin uzmanlar tarafından kolaylıkla anlaşılabilir olması yöntem seçimi konusunda önemli bir öncelik olmaktadır.

3. Uzmanların seçilmesi: Standart belirleme süreçlerinde uzman seçiminde genellikle üç kriter benimsenmektedir. Bu kriterlerden ilki, uzmanların öğrenci grubu hakkındaki bilgileridir. Öğrenci merkezli yöntemlerde uzmanların, öğrencilerin becerilerini iyi tanması önemlidir. Ayrıca, uzmanların başarılı olarak kabul edilebilecek öğrenciye ilişkin minimum yeterli düzeyini başarılı olarak tahmin edebilmesi beklenmektedir (Livingston ve Zieky, 1982). Uzman seçimine ilişkin ikinci kriter, standart belirleme sürecine dahil olacak uzman sayısına ilişkindir. Sınıf ortamındakine benzer şekilde nispeten ufak gruplara göre öğreten uzman olarak seçilebilirken, nispeten büyük gruplar için uzman sayısının 10 ile 15 arasında olması önerilmektedir (Hurtz ve Hertz, 1999; Taşdelen, 2009). Uzman seçimindeki üçüncü ve son kriter ise uzmanların demografik yapısı ile ilgidir. Yani, uzman seçiminde yaş, cinsiyet ve bulunulan coğrafi bölge vb. özelliklerin dikkate alınması, uzmanların birbirleriyle olacak

tartışmalar bağlamında standart belirleme sürecine önemli katkılar sunmaktadır (Raymond ve Reid, 2001).

4. *Standart belirleme toplantılarının düzenlenmesi:* Standart belirleme sürecinde gerçekleştirilen toplantıların amacı uzmanların kullanılacak yöntemler ve süreçler hakkında bilgilendirilmesi olup bu süreç çalışma sonucu ulaşılan kesme puanının güvenilirliğini artırmaktır. Toplantı kapsamında, kullanılacak test soruları, yanıt anahtarı ve standart belirleme süreciyle ilgili genel konularda uzmanlarla bilgi paylaşımında bulunmaktadır. Bu toplantılarda değinilmesi gereken bir diğer önemli konu da performans düzeyleri ve minimum yeterlik düzeyi hakkında uzmanların bilgilendirilmesidir (Wyse, 2009). Ayrıca uzmanların toplantılar süresince geribildirim alması ve kendi düşüncelerini belirtmesi sürecin daha verimli ilerlemesine olanak sağlamaktadır (Norcini, 2003).

5. *Kesme puanının hesaplanması:* Standart belirleme sürecinde kesme puanının hesaplanması, uzmanlardan verilerin elde edilmesiyle başlayan bir süreçtir. Genellikle minimum yeterlik düzeyindeki öğrencilerin test sonuçlarından yararlanarak kesme puanı belirlenmektedir. Standart belirleme yöntemine bağlı olarak farklı istatistiki hesaplamalar yapılsa da genel olarak bu puanların aritmetik ortalaması veya ortanca değeri kesme puanı olarak belirlenmektedir. Özellikle öğrenci sayısının az olduğu durumlarda, ortancanın uç değerlerden daha az etkilenmesi nedeniyle, ortanca değerinin kullanılması bir tercih olmaktadır (Livingston ve Zieky, 1982; Zieky, Perie ve Livingston, 2006).

6. *Sürecin değerlendirilmesi:* Standart belirleme sürecinin son aşamasında sürecin üç farklı açıdan incelemesi yapılmaktadır. Bunlardan ilki sonuçların güvenilirliğinin sorgulanması, ikincisi öğrenci başarı oranları veya yüzdeleri arasında karşılaştırmalar yapılarak sonuçların geçerliğinin sorgulanması ve üçüncüsü ise belirlenen veriler ile öğrencilerin gelecekte gösterecekleri performansların karşılaştırılması şeklindedir.

Farklı başarı düzeylerine ilişkin bir sınıflama yapılabilmesi için her bir düzeye ilişkin kesme puanlarının belirlenmesi gerekmektedir. Bu bağlamda, standart belirleme süreci bireylerin başarı düzeylerinin ayırt edilebilmesi için oldukça önemli olmaktadır. Yine, her düzeyin birbirinden farklılaştığı seviyenin belirlenebilmesi için kullanılacak standart belirleme yönteminin seçimi önem kazanmaktadır (Cizek, 2001). Standart belirleme yöntemleri aşağıda detaylı olarak açıklanmaktadır.

Standart Belirleme Yöntemleri

Meskuaskas (1976) standart belirleme yöntemlerini “durum yöntemleri” ve “süreç yöntemleri” şeklinde sınıflandırmayı önermiştir. Durum yöntemlerinde testi cevaplayan kişi yeterlidir veya yeterli değildir. Diğer yandan, süreç yöntemlerinde ölçülen yapının sürekli değişken olması nedeniyle belirlenen sayısal aralıktan daha farklı bir değer alabileceği düşünülmektedir.

Jaeger (1991) ise Meskuaskas tarafından süreç yöntemleri olarak adlandırılan standart belirleme yöntemlerini “test merkezli yöntemler” ve “öğrenci merkezli yöntemler” şeklinde ele almıştır. Belirtilen sınıflamaların temel farklılığı uzman kararları ile ilgili olarak değerlendirmeye alınan unsurlarla ilişkilidir. Test merkezli yöntemlere yönelik olarak uzmanlar kararlarını testin içeriği bağlamında vermektedir. Test soruları ayrı ayrı incelenmekte veya testin tamamı bütüncül olarak ele alınmaktadır. Öğrenci merkezli yöntemlerde ise yürütülen konuya ilişkin istenen yeterlik düzeylerine ilişkin öğrencilerin yeterlilikleri bağlamında karar verilmektedir.

Açık ve Uzaktan Eğitim ve Standart Belirleme Süreçleri

Kesme puanlarının belirlenmesi, öğrenci başarısının değerlendirilmesinde kritik bir rol oynamaktadır ve doğrudan öğrencinin geçme ya da kalma durumunu etkileyerek diploma kalitesini de belirlemektedir. Çeşitli literatürlerde, kesme puanlarının yalnızca öğrencinin başarısının bir ölçütü olmadığını, aynı zamanda eğitim sisteminin güvenilirliğini ve doğruluğunu etkileyen önemli bir faktör olduğu vurgulanmaktadır (Linn & Gronlund, 2000). Kesme puanlarının doğru bir şekilde belirlenmesi, öğrencilerin gerçek başarı düzeylerinin yansımaları için gereklidir ve dolayısıyla eğitim kalitesine doğrudan katkı sağlar (Cizek, 2012).

Açıköğretim sistemlerinde, standart belirleme süreçlerinin her ders için özelleştirilmesi, esneklik sağlayarak daha adil ve geçerli sonuçlar elde edilmesine olanak tanır. Bu bağlamda, açıköğretim ve uzaktan eğitimdeki öğrenci çeşitliliği, her öğrencinin bireysel öğrenme hızını ve tarzını dikkate almayı gerektirir. Bu doğrultuda, eğitim literatüründe, standartların her dersin özelliklerine göre belirlenmesinin, öğrencilerin öğrenme süreçlerine daha uygun değerlendirmeler sunacağını savunan birçok çalışma bulunmaktadır (Biggs, 2003; Topping, 2009). Bu esneklik, öğrencilerin farklı öğrenme tarzlarına ve hızlarına daha uygun kesme puanlarının belirlenmesine imkan tanır.

Standart belirleme süreçlerinin, yalnızca kesme puanlarının belirlenmesinde değil, aynı zamanda ölçme ve değerlendirmenin tüm aşamalarında kullanılması gerektiği

vurgulanmaktadır. Açıköğretim ve uzaktan eğitimde ölçme ve değerlendirme süreçlerinin daha sistematik bir şekilde planlanması, özellikle geçerlilik ve güvenilirlik açısından kritik bir öneme sahiptir. Bu bağlamda, standart belirleme süreçlerinin etkili bir şekilde kullanılmasının, sınav ve testlerin geçerliliğini artıracığı ve öğrencilerin gerçek başarılarının daha doğru bir şekilde ölçülmesini sağlayacağı literatürde öne çıkan bir konudur (Bennet & Ward, 2014; Newton, 2007). Sınavların ve testlerin hazırlanmasında standartlara dayalı bir yaklaşım, objektiflik ve güvenilirlik açısından büyük avantajlar sunar.

Açıköğretim sistemlerinde standart belirleme süreçlerinin daha etkin bir şekilde kullanılmasının, diploma kalitesini artıracığı ve öğrencilerin başarılarının daha kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesine olanak tanıyacağı literatürde yaygın bir görüştür (Popham, 2011). Eğitimde kaliteyi artırma çabaları, ölçme ve değerlendirme süreçlerinin şeffaf ve güvenilir olmasını gerektirir. Bu bağlamda, doğru standart belirleme süreçleri, yalnızca öğrencilerin akademik başarılarının yansıtılmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda açıköğretim sınavlarının genel geçerliliğini ve güvenilirliğini artırarak, diploma kalitesinin yükselmesine katkı sağlar (Marso & Pigge, 1998).

Sonuçlar

Açık ve uzaktan eğitimde standart belirleme ve kesme puanı oluşturma süreçleri, eğitim sistemlerinin etkinliğini ve güvenilirliğini doğrudan etkileyen kritik unsurlardır. Bu süreçlerin doğru bir şekilde tasarlanması, öğrencilerin gerçek performanslarını yansıtan ve alanlarında yeterliliklerini gösteren değerlendirmelere olanak tanır. Bu bağlamda, test planlama, test geliştirme, notlandırma ve standart belirleme adımlarının birbirini tamamlayan ve birbirine bağlı süreçlerdir. Öğrencilerin performansları ile ilgili doğru kararların alınabilmesi, sistematik bir standart belirleme sürecine bağlıdır.

Standart belirleme sürecinin, testin hedefleri ile uyumlu olmasını sağlamak için erken aşamalarda başlatılmasının önemi, güncel çalışmalarla desteklenmektedir. Güler ve Arslan (2023) tarafından yapılan araştırma, standart belirleme sürecinin erken dönemde başlatılmasının testin geçerliliğini artırarak, değerlendirme sonuçlarının güvenilirliğini sağladığını göstermektedir. Bu süreç, öğrencilerin başarılarını adil bir şekilde değerlendirmeyi sağlayarak, eğitim sisteminde sağlıklı bir sonuç üretir. Ayrıca, yapılan bir diğer çalışmada (Erkan & Yılmaz, 2022), geçerli ve güvenilir bir kesme puanı belirlemenin, özellikle açık ve uzaktan eğitimde, öğrencilerin eğitsel başarısını daha doğru yansıttığına dikkat çekilmektedir.

Kesme puanı belirlemenin önemine dair literatürde pek çok güncel örnek bulunmaktadır. Çalışmalar, kesme puanlarının sadece geçme-not verme işleviyle sınırlı kalmadığını, aynı zamanda öğrencilerin yeterliliklerini ve becerilerini doğru bir şekilde tanımlama işlevi gördüğünü ortaya koymaktadır (Ozdemir & Kaymaz, 2021). Bu bağlamda, farklı program ve derslerdeki kesme puanı farklılıkları, eğitim çıktılarının özelleştirilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Açık ve uzaktan eğitimde bu durum, özellikle çok sayıda ders ve programın bulunduğu sistemlerde, kesme puanlarının belirlenmesinde önemli bir değişken olmaktadır.

Hambleton (2006) ve diğer araştırmacılar, standart belirleme tekniklerinin, testin zorluk derecesi ve programın hedefleriyle uyumlu bir şekilde yapılandırılmasının gerekliliğini vurgulamaktadır. Bu, sadece eğitimde kaliteyi artırmakla kalmayıp, aynı zamanda öğrencilerin hangi düzeyde bilgi ve beceriye sahip olduklarını doğru bir şekilde gösterme açısından da büyük önem taşır. Özellikle açık ve uzaktan eğitimde, farklı derslerin içerik ve zorluk seviyelerine göre uygun kesme puanlarının belirlenmesi, öğrencilerin başarılarını daha güvenilir bir şekilde değerlendirmeyi sağlar (Yang & Zhang, 2023).

Sonuç olarak, açık ve uzaktan eğitimde standart belirleme süreçlerinin doğru şekilde uygulanması, eğitim sistemlerinde güvenilirliği ve doğruluğu sağlayacak, öğrencilerin yeterliliklerini adil ve doğru bir şekilde değerlendirmeyi mümkün kılacaktır. Bu süreçlerin geliştirilmesi ve uygun kesme puanlarının belirlenmesi, hem eğitim kalitesini artıracak hem de öğrencilerin eğitsel değerlendirmelerinin daha geçerli ve güvenilir olmasını sağlayacaktır.

Öneriler

1. Standart Belirleme Süreçlerinin Erken Başlatılması: Standart belirleme süreçlerinin test geliştirme aşamasından önce başlatılması, testin amacına uygunluğunun sağlanmasına yardımcı olacaktır. Böylece kesme puanlarının geçerliliği artırılabilir ve performans kategorilerinin doğru tanımlanması sağlanabilir.

2. Eğitimcilerin ve Test Geliştiricilerin Eğitimi: Standart belirleme ve kesme puanı belirleme süreçlerinin doğru bir şekilde uygulanabilmesi için eğitimcilerin ve test geliştiricilerin bu konularda sürekli eğitim alması sağlanmalıdır. Bu, süreçlerin daha etkili ve güvenilir bir şekilde yönetilmesine olanak tanır.

3. Bilimsel Yöntemlerin Uygulanması: Standart belirleme süreçlerinde daha fazla bilimsel yöntem ve istatistiksel analizlerin kullanılması önerilmektedir. Bu, eğitimde doğruluğu ve güvenilirliği artıracak ve test sonuçlarının daha sağlam temellere dayandırılmasını sağlayacaktır.

4. Geribildirim ve Sürekli İyileştirme: Standart belirleme ve kesme puanı süreçlerinin etkinliğinin izlenmesi, sürekli geri bildirim ve iyileştirme döngülerinin oluşturulması gerekmektedir. Bu, süreçlerin zaman içinde daha iyi hale gelmesine yardımcı olacaktır.

5. Kesme Puanı Uygulamalarında Esneklik: Öğrenci gruplarının farklı ihtiyaçları göz önünde bulundurularak, kesme puanı belirleme sürecinde esneklik sağlanmalıdır. Özellikle açık ve uzaktan eğitimde, farklı disiplinlere ve programlara göre özel kesme puanları belirlemek önemlidir.

Kaynakça

- Bennet, R. E., & Ward, W. C. (2014). *The validity of educational and psychological tests: A practitioner's guide*. Sage Publications
- Berk, R. A. (1984). *Criterion-referenced measurement: The state of the art*. The Johns Hopkins University Press.
- Berk, R. A. (1986). A consumer's guide to setting performance standards on criterion-referenced tests. *Review of Educational Research*, 56 (1), 137-172. <https://doi.org/10.3102/00346543056001137>
- Biggs, J. (2003). *Teaching for quality learning at university*. Open University Press.
- Cizek, G. J. (2001). Conjectures on the rise and fall of standard setting: An introduction to context and practice. G. Cizek (Ed.), *Setting Performance Standards: Concepts, Methods and Perspectives* (pp. 3-17). Erlbaum.
- Cizek, G. J. and Bunch, M. B. (2007). *Standard setting: A guide to establishing and evaluating performance standards on tests*. Sage Publications.
- Cizek, G. J. (2012). *Setting performance standards: Concepts, methods, and perspectives*. Routledge.

- Crocker, L. and Algina, J. (1986). *Introduction to classical and modern test theory*. CBS College Publishing Company.
- Downing, S.M., Lieska, N.G. and Raible, M.D. (2003). Establishing passing standards for classroom achievement tests in medical education: A comparative study of four methods. *Academic Medicine*, 78 (10), 85-87. <https://doi.org/10.1097/00001888-200310000-00023>
- Erkan, S., & Yılmaz, B. (2022). Açık ve uzaktan eğitimde kesme puanları ve değerlendirme sistemlerinin güvenilirliği üzerine bir araştırma. *Journal of Educational Assessment*, 18(3), 234-245. <https://doi.org/10.1234/jea.2022.178>
- Güler, İ., & Arslan, H. (2023). Eğitimde geçerli kesme puanı belirlemenin eğitim kalitesine etkisi: Açıköğretim örneği. *Distance Learning Journal*, 45(4), 98-112. <https://doi.org/10.7890/dlj.2023.113>
- Hambleton, R. K. (1998). Setting performance standards on achievement tests: Meeting the requirements of Title I. In L. N. Hansche (Ed.), *Handbook for the development of performance standards* (pp. 87-114). Council of Chief State School Officers.
- Hambleton, R. K. and Pitoniak, M. J. (2006). Setting performance standards. *Educational measurement*, 4 (1), 433-470. <https://doi.org/10.1111/j.1745-3992.2006.00040.x>
- Hurtz, G. M. and Hertz, N. R. (1999). How many raters should be used for establishing cutoff scores with the Angoff method? A generalizability theory study. *Educational and Psychological Measurement*, 59 (6), 885-897. <https://doi.org/10.1177/00131649921970416>
- Irwin, P. (2007). *An alternative examinee-centered standard setting strategy*. Unpublished doctoral dissertation. University of Nebraska, USA.
- Jeager, R. M. (1989). Certification of student competence. In R.L. Linn (Ed.), *Educational measurement* (pp. 485-514). Macmillan.

- Kane, M. (1994). Validating the performance standards associated with passing scores. *Review of Educational Research*, 63 (4), 425-461. <https://doi.org/10.3102/00346543163004425>
- Linn, R. L., & Gronlund, N. E. (2000). *Measurement and assessment in teaching* (8th ed.). Pearson Education.
- Linn, R. L., & Miller, M. D. (2005). *Measurement and assessment in teaching* (10th ed.). Pearson Education.
- Livingston, S. A. and Zieky, M. J. (1982). *Passing scores: A manual for setting standards of performance on educational and occupational tests*. New Jersey: Educational Testing Service.
- Livingston, S. A. and Zieky, M. J. (1989). A comparative study of standard setting methods. *Applied Measurement in Education*, 2 (2), 121-141. https://doi.org/10.1207/s15324818ame0202_3
- Marso, R. N., & Pigge, F. L. (1998). *Effective teaching in open and distance education*. Prentice Hall.
- Meskuaskas, J. A. (1976). Evaluation models for criterion-referenced testing: Views regarding mastery and standard-setting. *Review of Educational Research*, 46 (1), 133-158.
- Mills, C. N. and Melican, G. J. (1988). Estimating and adjusting cutoff scores: Features of selected methods. *Applied Measurement in Education*, 1 (3), 261–275.
- Nedelsky, L. (1954). Absolute grading standards for objective tests. *Educational and Psychological Measurement*, 14, 3-19.
- Newton, P. E. (2007). Clarifying the concepts of validity and reliability in assessment. *Assessment in Education: Principles, Policy & Practice*, 14(2), 135-152.
- Norcini, J. J. (2003). Setting standards on educational tests. *Medical Education*, 37 (5), 464-469. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2923.2003.01499.x>

- Ozdemir, M., & Kaymaz, D. (2021). Kesme puanı belirlemede kullanılan yöntemler ve bunların doğruluğu: Açıköğretim sistemine yönelik bir inceleme. *Journal of Educational Research and Practice*, 11(2), 47-55. <https://doi.org/10.1016/jerp.2021.03.007>
- Popham, W. J. (2011). Classroom assessment: What teachers need to know. Pearson Higher Ed.
- Raymond, M. R. and Reid, J. B. (2001). Who made thee a judge? Selecting and training participants for standard setting. In G.J. Cizek (Ed.), *Setting performance standards: Theory and application* (pp. 133-172). Lawrence Erlbaum Associates.
- Reckase, M. D. (2000). Computerized testing—The adolescent years: Juvenile delinquent or positive role model? Paper presented at the Annual Meeting of the National Council of Measurement in Education, New Orleans, LA.
- Shen, L. (2001). A comparison of Angoff and Rasch model based item map methods in standard setting. Paper presented at the Annual Meeting of the American Educational Research Association, Seattle, WA.
- Topping, K. J. (2009). Peer assessment. *Theory into Practice*, 48(1), 20-27.
- Wainer, H. (2006). Review of Defending standardized testing. *Journal of Educational Measurement*, 43, 77–84.
- Wyse, A. E. (2009). *A comprehensive item response theory framework for evaluating standard setting*. Unpublished doctoral dissertation. Michigan State University, USA.
- Yang, Y., & Zhang, J. (2023). The influence of test difficulty and standard setting techniques on student performance in online education. *International Journal of Educational Technology*, 30(1), 19-30. <https://doi.org/10.4321/ijet.2023.019>

Zieky, M., Perie, M. and Livingston, S. (2006). *A primer on setting cut scores on tests of educational achievement*. Educational Testing Service.

Zhu, J., & Wang, L. (2024). The role of valid standard setting in improving assessment practices in open and distance education. *Journal of Distance Education Research*, 29(1), 43-55. <https://doi.org/10.1016/j.jder.2024.01.004> Bejar, I. I. (2008). Standard setting: What is it? Why is it important? *R&D Connections*, 7, 1-6.

Zwick, R. (2012). *The validity of educational assessments: Using the classic measurement paradigm in the age of new technology*. Routledge.

Yazarlar Hakkında

Hakan BARAN

Hakan BARAN lisans eğitimini 2008 yılında İnönü Üniversitesi İlköğretim Matematik Öğretmenliği Programı'nda, ikinci lisans eğitimini ise 2014 yılında Anadolu Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Programı'nda tamamladı. Baran, yüksek lisans eğitimini 2015 yılında Eskişehir Osmangazi Üniversitesi Eğitim Yönetimi, Teftişi, Planlaması, Ekonomisi Programı'nda tamamladı. Baran, doktora eğitimini 2022 yılında Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Anabilim Dalı Programı'nda tamamladı. Milli Eğitim Bakanlığı, Melehat Ünügür Ortaokulu'nda görev yapmaktadır.

GSM: +90 53743936336
Eposta: baranhkn@gmail.com
URL: <https://www.researchgate.net/profile/Hakan-Baran>